Scene 4 – *Canon*
Yta's voice draws in Rurilla. She has never in the woods set eyes on such a beautifully dressed woman. Expensive dresses and jewelry are things for her, which are attributes of happiness. Yta gives Rurilla a necklace and encourages her, to consider each other equal and just as happy.

Scene 5 – *Lamento*
Count Henricus' conscious weighs on him; his mind is however still employed with how to hide his evil act. Yta's sister Virgildis tries to discover the reason for his bad mood. Henricus informs her that Yta is dead. The pain however does not allow him to say anything more. Virgildis laments the loss of her beloved sister as an abandoned turtledove.

Scene 6 – *Hocquetus*
Henricus' administrator of the forest Ferildus meets on his rounds Rurilla. With astonishment he stares at the beautiful jewelry, which adorns her chest. He flirts with Rurilla and tries to find out more about the necklace. He offers her that he can arrange for a sale at an advantageous price. Rurilla is dazzled by the sight of wealth, which would allow her to end her meager existence as a herder, and agrees. She thanks the gift from heaven, which will become a part of her fate.

Scene 7 – *Litaniae*
Virgildis publicly invokes her sister. She wants to know at whatever price the answer to the question of her mysterious death.

Scene 8 – *Saltatio Furiarum*

Virgildis' repeated calls fetch the flock of Fury. The Goddess of Revenge follows those who are tarnished by murder.

Act 2

Scene 9 – *Epitaphium*
The funeral procession lead by Virgildis is accompanied by the signing of church mourning.

Scene 10 – *Chorus venatorum*
The collection of hunters plan to ensnare the agent of death of the countess Yta.

Scene 11 – *Duetto*
Henricus' relative and faithful friend Menander dreams of the beautiful Virgildis. He tries to cheer her up with the aphorism that each life ends and people who are alive must search mainly for pleasure. Virgildis however rejects this, that first she must find Yta's murderer and then avenge her death. She believes that Menander might know something and therefore gives him hope. Menander's mind is blinded by desire and for the promise of Virgildis' affection, betrays Henricus. Virgildis is however obsessed by one thought – revenge. Menander for the first time after her leaving understand what danger he has unleashed. He decides to play both sides: Continue courting Virgildis and at the same time defend Henricus.

Scene 12 – *Fuga*
Ferildus during the notification of the status Henricus' estate brags to the Count about the necklace. A frightened Henricus in this recognized the jewelry of his allegedly deceased wife. When he realizes where Ferdilus has it, his mind begins to form another black shadow; Rurilla will pay for the murder. Immediately after the encouraged Henricus leaves, Ferdilus begins to feel what kind of game he has become involved in. As if this was not enough, he meets Virgildus, who wants to find out other details of Henricus' despicable action. In an effort to prevent the danger to his master, Ferdilus points to Henricus' confidant Menander. The Fury of Virgildis prepares for the revenge against Henricus and Menander.

Scene 13 – *Aria*
Yta signs about the fragility of life: It takes only a short time for a fragrant rose to begin to smell bad.

Scene 14 – *Ground*
Virgildis knows that she cannot match two men, yet her plan is simple. She warns Henricus about Menander, who wants to fake a tragic accident during the hunt for wild game and take Henricus life. After Yta's death Menander would become his heir.

Scene 15 – *Precatio*
Henricus' inner voice yearns for peace and delivery to a higher just power.

Scene 16 – *Caccia*
The bugle however begins the hunt for the wild beast. Everyone calls on the underground demons to destroy the enemy. Everyone could become the prey; no one can be sure against anyone. Tragedy is prevented by Yta, who along with Rurilla comes out of the forest shadow. A wonder-struck Virgildis joyfully greets her sister, Henricus and Menander begs for forgiveness. Yta found in the wilderness her calling in life and forgives everyone. Virgildis' heart is however hardened. She rejects Menander and his contract of the marriage bond. Henricus pleads with Menander at least to stay himself; insane love led him to his evil act and Menander to betrayal.

Scene 17 – *Ciaccona*
Henricus remains alone with his conscience.

Realization

For the modern presentation of the opera *Yta innocens*, I shortened the preserved libretto (Printed by Maxmilián Svoboda, Brno 1728) and took out the character of the messenger. In the symbolic seventh scene in her place, the character of Henricus' shadow was added. (Umbra) Similarly in the opera Endymio, I used several fragments of the Piarist composition: Ave Regina B dur J. N. Brosmann (1731–1798), Absolve from Requiem d moll K. J. Schramm (1738–1820) an anonymous fugue in C. Next to these concrete materials are also composed from an entire range of general Baroque methods: Ciaccon's base, chromatic lamento base, tonal symbolism, rhetorical figures etc. The modern premier took place on 1 February 2004, in the Theatre of the Estates as part of the project "Pounding on the Iron Curtain" at the National Theatre in Prague. On the recommendation of the director of the National Theatre Daniel Dvořák, I expanded the work into a full length format. TH

Author

Tomáš Hanzlík (born 1972) is a graduate of the department of musicology and the department of musical education of the University of Palacký in Olomouc. After his studies he was employed as an editor of classical music by Czech Radio. From 1998, he has been preparing and producing a yearly international festival, in Olomouc, of classical music *BAROKO*, oriented to the introduction of modern premiers. From 2000, the festival has been enriched as well by the introduction of modern works fused with text from the baroque. The theme of his doctoral dissertation work was the music of the Piarist composers of the 17th and 18th Centuries. The Piarist texts were used even during the composition of his own works, for the operas *Epibateron*, *Endymio*, *Yta innocens* and *Torso* (together with V. Zouhar). Along with the compositions of the Piarists, he published a critical edition of the works of T. N. Koutník and an anonymous piano composition from the Choceň manuscript. He is the artistic director for the Ensemble Damian, which holds concerts regularly both at home and abroad.

Vystupující postavy:

YTA (*Canto*)	zcela nevinná Henrikova manželka
HENRICUS (*Tenore*)	nespravedlivý manžel Yty
VIRGILDIS (*Canto*)	sestra Yty
MENANDER (*Tenore*)	Henrikův přítel
FERILDUS (*Basso*)	lesní správce
RURILLA (*Alto*)	panna pověřená pasením stáda
UMBRA (*Alto*)	STÍN
Chorus Sodalium Scholarum Piarum	sbor bratrů piaristů
Chorus creaturarum silvaticarum	sbor lesních tvorů
Chorus Furiarum	sbor Furií
Chorus praeficarum ecclesiasticarum	sbor chrámových plaček
Chorus venatorum	sbor lovců

YTA
INNOCENS,
In Reverentiæ Holocaustum
Pro
DIE NATALI
Eminentissimi, ac Celsissimi S. R. I. Principis,
Domini, Domini
WOLFFGANGI,
S. R. E. Tit. S. Marcelli Presbyteri Cardinalis
à SCHRATTEMBACH,
Protectoris Germaniæ, Episcopi Olomucensis Ducis, S. R. I. Principis, Regiæ Capellæ Bohemiæ Comitis, & S. Cæs. Regiæque Catholicæ Majestatis actualis Intimi Consiliarij &c. &c.
à Scholis Pijs,
Et Seminario Episcopali Liechtensteiniano
per Operam Musicam consecrata
Annô Domini 1728.
Cum Licentia Superiorum.
Brunæ, Typis Jacobi Maximiliani Svvoboda.

Tomáš Hanzlík

Yta Innocens

Nevinná Yta / Innocent Yta
(2003–2004)
Opera–oratorium

Yta Innocens

Tomáš Hanzlík:

Nevinná Yta (2003–2004)

Opera–oratorium

Historické pozadí

Úspěch opery Endymio na biskupském dvoře v Kroměříži 12. září 1727, i nevšední uznání papežského nuncia Paulucciho při prosincové repríze, podnítily regenta piaristického hudebního semináře P. Davida a S. Joanne Baptista (občanským jménem Jan Kopecký, 1696–1758) k dalšímu opernímu opusu zpracovávajícímu literární předlohu jezuity Petra Ribadeneiry (1527–1611). Málo frekventovaný příběh o dvorských intrikách s názvem *Yta innocens* měl premiéru v zámeckém divadle v den narozenin biskupa kardinála Wolfganga Hanibala Schrattenbacha 12. září 1728. Ze strany kardinála i přítomné šlechty opera sklidila opět mohutný aplaus, ten byl však pro další Kopeckého práci vražedný. Italští dvorní hudebníci, kteří se cítili být ohroženi piaristickou konkurencí, vyvolali při zkouškách dalších oper několik konfliktů mezi piaristy a biskupským dvorem. I přes zdánlivé urovnání sporů byl Kopecký s rektorem kroměřížské piaristické koleje přeložen v listopadu 1730 na jiné působiště. Kopecký poté zřejmě od komponování světské hudby zcela upustil.

Synopse

1. DĚJSTVÍ *Ouverture*

1. scéna – *Argumentum*
Piaristická kolej se chystá na slavné představení k narozeninám fundátora. Řeholníci se svými studenty připravují party, nástroje, rekvizity, kostýmy a tištěná libreta k příběhu o nevinné Ytě: *Hraběnka Yta pocházela ze slavného rodu a byla kvůli vzácnému věnu provdána v 18 letech za hraběte Henrika. Jeden z lovců nalezl v havraním hnízdě ukradený prsten. Když se s nálezem neopatrně chlubil ostatním dvořanům, rozlítil Henrika, který v něm poznal svůj dar a považoval ho za důkaz nevěry novomanželky. Lovce nechal uvláčet koněm a nevinnou Ytu sám svrhl z vrcholku hradu do propasti. Yta zázrakem pád přežila. Rozhodla se však žít sama v pustině.* Regens hudebního semináře dává znamení, představení může začít.

2. scéna – *Pastorale*
Prostá pasačka koz Rurilla opěvuje klid přírody vzdálený zmatkům velkého světa.

3. scéna – *Arietta*
Ve stejném lese nalézá mír v duši i Yta. Její píseň adoruje půvabná lesní údolí, která jí pomáhají zapomenout na způsobené bezpráví.

4. scéna – *Canon*
Hlas Yty přivábí Rurillu. Ta ještě nikdy v lese nespatřila tak nádherně oděnou dámu. Nákladné šaty a šperky jsou pro ni atributy štěstí. Yta daruje Rurille náhrdelník a vyzývá ji, aby ji od té chvíle považovala za sobě rovnou a stejně tak šťastnou.

5. scéna – *Lamento*
Hraběte Henrika tíží svědomí, jeho mysl však ještě více zaměstnává, jak svůj zločin utajit. Sestra Yty Virgilda se snaží zjistit důvod jeho špatné nálady. Henricus jí sdělí, že Yta je mrtvá, bolest mu však neumožňuje říci více. Virgilda naříká nad ztrátou milované sestry jako opuštěná hrdlička.

6. scéna – *Hocquetus*
Henrikův správce lesa Ferildus potkává na obchůzce Rurillu. S údivem hledí na nádherný šperk, který zdobí její hruď. Koketuje s Rurillou a snaží se zjistit více o náhrdelníku. Nabídne jí, že zprostředkuje výhodný prodej. Rurilla oslněná vidinou bohatství, které by jí umožnilo skončit s nuznou existencí pasačky, souhlasí. Děkuje nebi za dar, jež se jí má stát osudem.

7. scéna – *Litaniae*
Virgildis veřejně vzývá svou sestru. Chce znát za každou cenu odpověď na otázku její záhadné smrti.

8. scéna – *Saltatio Furiarum*
Virgildiny opakované prosby přivolají hejno Furií. Bohyně pomsty pronásledují ty, kteří se poskvrnili vraždou.

2. DĚJSTVÍ

9. scéna – *Epitaphium*
Smuteční průvod vedený Virgildou doprovází zpěv chrámových plaček.

10. scéna – *Chorus venatorum*
Sbor lovců se chystá polapit původce smrti hraběnky Yty.

11. scéna – *Duetto*
Henrikův příbuzný a důvěrný přítel Menander sní o krásné Virgildě. Snaží se ji rozveselit sentencí o tom, že každý život je konečný a živý člověk by měl hledat hlavně rozkoš. Virgildis však odmítá s tím, že nejprve je nutné najít vraha Yty a pak pomstít její smrt. Tuší, že Menander snad něco ví a tak mu dá naději. Menandrova mysl je zaslepena touhou a za příslib Virgildiny náklonnosti Henrika prozradí. Virgildis je však posedlá jedinou myšlenkou – pomstou. Menander teprve po jejím odchodu pochopí, jakému nebezpečí se vystavil. Rozhodne se hrát na obě strany: Nadbíhat dál Virgildě a zároveň bránit Henrika.

12. scéna – *Fuga*
Ferildus se při hlášení o stavu Henrikova panství pochlubí hraběti s náhrdelníkem. Zděšený Henricus v něm poznává šperk domněle mrtvé manželky. Když zjistí, odkud ho Ferildus má, zrodí se v jeho mysli další černý stín: za vraždu bude pykat Rurilla. Teprve, když povzbuzený Henricus odejde, Ferildus začíná tušit, do jaké hry se zapletl. Aby toho nebylo málo, potkává Virgildu, která chce zjistit další podrobnosti Henrikova hanebného činu. Ve snaze odvrátit hrozbu od svého pána, označí Ferildus za původce neštěstí Henrikova důvěrníka Menandra. Běsnící Virgildis chystá pomstu Henrikovi i Menandrovi.

13. scéna – *Aria*
Yta zpívá o křehkosti života: Stačí jen krátký čas, aby vonná růže začala zapáchat.

14. scéna – *Ground*
Virgildis ví, že se nemůže postavit dvěma mužům, její lest je však prostá. Varuje Henrika před Menandrem, který chce při honu na divokou zvěř údajně zinscenovat tragickou nehodu a připravit Henrika o život. Po smrti Yty se Menander stal jeho dědicem.

15. scéna – *Precatio*
Henrikův vnitřní hlas touží po klidu a odevzdání se vyšší spravedlivé moci.

16. scéna – *Caccia*
Polnice však zahájí hon na divokou šelmu. Všichni vzývají podsvětní démony, aby zahubili nepřítele. Kořistí se může stát každý, nikdo si před nikým není jistý. Tragédii zabrání až Yta, která s Rurillou vystoupí z lesního stínu. Užaslá Virgildis se radostně vítá se svou sestrou, Henricus a Menander prosí za odpuštění. Yta našla v pustině pravé poslání života a všem odpouští, Virgildino srdce je však zatvrzelé, odmítá Menandra i smlouvu manželského svazku. Henrikus naléhá na Menandra, aby s ním zůstal alespoň on, šílená láska ho přece vedla ke zločinu jako Menandra ke zradě.

17. scéna – *Ciaccona*
Henrikus zůstává sám se svým svědomím.

Realizace

Pro novodobé uvedení opery *Yta innocens* jsem dochované libreto (Tisk Maxmilián Svoboda, Brno 1728) podstatně zkrátil a zrušil postavu posla. Do symbolické sedmičky namísto ní přibyla postava Henrikova stínu (Umbra). Stejně jako v opeře Endymio jsem použil několika fragmentů piaristických skladeb: Ave Regina B dur J. N. Brosmanna (1731–1798), Absolve z Requiem d moll K. J. Schramma (1738–1820) a anonymní fugu in C. Vedle těchto konkrétních materiálů je pracováno s celou řadou obecných barokních postupů: ciacconový bas, chromatický lamento bas, tónová symbolika, rétorické figury atd. Novodobá premiéra se uskutečnila 1. února 2004 ve Stavovském divadle v rámci projektu Bušení do železné opony Národního divadla v Praze. Na doporučení ředitele ND Daniela Dvořáka jsem dílo na podzim 2004 rozšířil do celovečerního formátu. TH

Autor

Tomáš Hanzlík (nar. 1972) je absolventem katedry muzikologie a katedry hudební výchovy Univerzity Palackého v Olomouci. Po studiích byl zaměstnán jako redaktor pro vážnou hudbu v Českém rozhlase. Od roku 1998 v Olomouci připravuje a produkuje každoročně mezinárodní festival staré hudby *BAROKO*, zaměřený na uvádění novodobých premiér. Od roku 2000 je festival obohacen také o provádění soudobých děl spjatých textově s barokem. Tématem jeho doktorské disertační práce byla hudba piaristických skladatelů 17. a 18. století. Piaristické texty využil i při kompozici vlastních děl, oper *Epibateron*, *Endymio*, *Yta innocens, Torso* (společně s V. Zouharem) a *Lacrimae Alexandri Magni*. Vedle kompozic piaristů vydal tiskem kritickou edici děl T. N. Koutníka a anonymní klávesové skladby z choceňského manuskriptu. Je uměleckým vedoucím Ensemble Damian, se kterým pravidelně koncertuje doma i v zahraničí.

Yta Innocens

Tomáš Hanzlík:

Innocent Yta (2003–2004)

Opera–oratorium

Historical background

The success of the opera Endymio at the bishop's court in Kroměříž on 12 September 1727, and the extraordinary accolades from the papal nuncio Paulucci during the December performance, inspired the regent of the Piarist musical seminar P. David and S. Joanne Baptista (civil name Jan Kopecký, 1696–1758) to an additional opera opus composed on the literary model of the Jesuit Peter Ribadeneira (1527–1611). A sparsely attended tale of court intrigue with the name *Yta innocens* had its premier in the palace theatre on the birthday of the bishop cardinal Wolfgang Hanibal Schrattenbach on 12 September 1728. From the cardinal and the other present nobility, the opera again received a tremendous applause, which was however fatal for the further work of Kopecký. The Italian court musicians, which felt threatened by the competition of the Piarists, caused during the rehearsal of the other operas several conflicts between the Piarists and the bishop's court. Despite the apparent reconciliation of the conflicts, Kopecký along with the rector of the Kroměříž Piarist College were transferred in November of 1730 to a different place of work. Kopecký apparently later completely ended the composition of temporal music.

Synopsis

Act 1 *Ouverture*

Scene 1 – *Argumentum*
Piarist College prepares for the ceremonial performance on the birthday of the founder. The monks with their students prepare a party, equipment, props, costumes and printed librettos for the story of Innocent Yta: *Countess Yta comes from a celebrated family and was married at the age of 18 to Count Henricus because of a generous dowry. One of the hunters found in a ravens nest a stolen ring. When he carelessly brags about the discovery to the other members of the court, Henricus becomes enrage, when he recognizes his gift and he considers it to be proof of the unfaithfulness of his new bride. He has the hunter dragged by horses and he himself throws the innocent Yta from the heights of the castle into a chasm below. Yta miraculously survives the fall. She decides however to live alone in the wilderness.* The Regent of the musical seminar gives the sign that the performance may begin.

Scene 2 – *Pastorale*
A simple goat herder Rurilla sings of the peacefulness of nature far from the chaos of the big world.

Scene 3 – *Arietta*
In the same woods even Yta finds peace in her soul. Her song adores the beautiful wooded valley, which helps her forget about the injustice that was committed.